

30

Muistoja, nykyhetkeä ja katse tulevaisuuteen

Suomenopettajat ry:n kevätkoulutuspäivä järjestettiin 16.3.2024 legendaarista mainetta nauttivan Bottan juhlatiloissa. Perinteisen koulutusosuuden jälkeen seurasi vuosikokous, ja päivän kruunasi yhdistyksen 30-vuotisen taipaleen kunniaksi järjestetty iltajuhla.

TEKSTI JA KUVAT SATU RAKKOLAINEN-SOSSA

Maaliskuinen päivä tarjosi ulkona kylmyyttä ja harmautta, sisällä puolestaan lämmintä ja valoisaa tunnelmaa. Topelius-kabinetti oli täynnä osallistujia, yhdistysaktiiveja ja kunniajäseniä vuosien varrelta.

– On mukavaa olla yhdessä. Vaihdetaan ajatuksia ja kokemuksia ja nautitaan siitä vertaistuesta, jota toisiltamme saamme, Suomenopettajat ry:n hallituksen puheenjohtaja **Jenni Alisaari** tervehti avauspuheenpuheensa ennen koulutuspäiväosion esitelmää.

”Ensin oli ABC, nyt on GPT”

Ensimmäisessä esitelmässä Jyväskylän yliopiston tutkijatohtori **Ville Heilala** puhui tekoälystä oppimisen kohteena ja välineenä. Hän

painotti tekoälyn taustalla toimivan teknologian ymmärtämistä riittävällä tasolla ja näki tekoälyn ymmärtämisen ja hyödyntämisen uutena kansalaistaitona. Siinä hänen mielestään on tärkeää ensinnäkin realistinen ymmärrys mahdollisuuksista ja rajoitteista sekä toiseksi sudenkuoppien välttäminen ja turvallinen toiminta digitaalisissa ympäristöissä. Kolmanneksi tärkeäksi seikaksi Heilala nosti vaikuttamisen teknologian kehitykseen ja osallistumisen päätöksentekoon.

Kun tekoälyä tarkastellaan opettamisen ja oppimisen välineenä, Heilalan mukaan keskeisiä ovat käytännön tekniset tiedot ja taidot, oikean välineen valinta, turvallisuus ja eettisten periaatteiden noudattaminen, kriittinen arviointi sekä tekoälyn periaatteiden opettaminen ja käytön ohjaaminen. Heilala esitteli

konkreettisia esimerkkejä siitä, miten opettaja voi käyttää tekoälyä suunnitellessaan opetustaan ja rakentaessaan erilaisia tehtäviä. Yksi esimerkeistä oli selkokielen tekstin tuottaminen tekoälyn avulla.

Heilala antoi lisäksi monia käytännöllisiä vinkkejä, joiden avulla tekoälyn tuottamia tehtäviä voi hienosäätää. Hän rohkaisi kaikkia testaamaan ja opettelemaan tekoälyn vastuullista käyttöä sekä muistutti generatiivisen tekoälyn olevan jo arkipäivää, ”Ensin oli ABC, nyt on GPT”.

Päivän toisessa esitelmässä Metropolia-ammattikorkeakoulun suomen kielen ja viestinnän lehtori sekä Suomenopettajat-yhdistyksessä

Jenni Alisaari (vas.),
Anna Kurkela,
Marjut Vehkanen ja
Katriina Rapatti.

Taru Lyly kertoi tekoälystä
suomenopettajan apuna.

Valmistaudummeko tulevaan
kasvot vai selkä edellä? kysyi
erikoistutkija Pasi Saukkonen
esitelmässään.

aktiivisesti vaikuttanut **Taru Lyly** kertoi tekoälyn käytöstä erityisesti suomenopettajan näkökulmasta. Kyseiseen esitelmään pohjautuva Lylyn artikkeli löytyy tämän numeron sivulta 48.

Miten muuttoliike muuttaa maailmaa ja Suomea

Kakkukahvien ja niiden lomassa käytyjen vilkkaiden keskustelujen jälkeen Helsingin kaupungin kaupunkitietopalveluissa työskentelevä poliitikantutkija **Pasi Saukkonen** käsitteli erittäin painavaa asiaa sisältäneessä esitelmässään maailmanlaajuisista muuttoliikettä ja sen vaikutuksia

Emeritaprofessori Maisa Martin kiitti juhlapuheessaan yhdistystä erittäin tärkeästä työstä.

– Lämmin kiitos, että jatkatte tätä arvokasta työtä, kiitti yhdistyksen entinen puheenjohtaja Katriina Rapatti.

Yhdistyksen kunniajäseniä: Tuula Jäppinen (vas.), Jyrki Kalliokoski, Leena Nissilä, Maisa Martin ja Marjut Vehkanen.

Yhdistyksen ensimmäinen puheenjohtaja Anna Kurkela ja kunniajäsen Marjut Vehkanen nauttivat lämminkisestä tunnelmasta.

Topeliuskabinettiin mahtui monia kivoja kohtauksia, iloisia nauruja ja lämpimiä hymyjä.

erityisesti Suomeen. Olisipa mahdollista julkaista koko esitelmä tässä. Nyt on kuitenkin tyytyminen muutamiin nostoihin.

– Me elämme hyvin uouta aikoja, jolloin monet sellaiset asiat, joita on pidetty varmoina, joudutaan kyseenalaistamaan. Sitten taas todellisuutemme tulee asioita, joita ei osattu edes kuvitella vähän aikaa sitten, Saukkonen kuvasi osuvasti nykyhetkeä.

Saukkonen puhui siitä, mitä globaalin muutoliikkeen puitteissa tapahtuu ja mitä seurauksia sillä on Suomenkin kannalta.

– Ihmiset ovat nykyisin liikkeessä kaikkialta

kaikkialle, ja kaikki yhteiskunnat ovat mukana muuttoliikkeessä, halusivatpa tai eivät. Tämän seurauksena yhteiskunnat muuttuvat huomattavastikin moninaisemmiksi kuin aikaisemmin ja monin tavoin: etnisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja kulttuurisesti. Ne moninaistuvat myös sisäisesti niin, että on moninaisempia alueita ja vähemmän moninaisia alueita.

– Väestö kelluu. Se haastaa meidän tapaamme ajatella Suomea, suomalaista yhteiskuntaa ja Suomen väestöä. Olemme tottuneet ajattelemaan, kun meillä on rekisteripohjainen väestötilasto, että Suomessa on täsmälleen sen verran

ihmisiä kuin väestötilasto antaa tiedon. Näin ei ole. Jopa Suomessa, joka on periferinen maa, koko ajan ihmisiä tulee ja menee aikamoisesti. Ihmiset eivät pysy paikallaan. Siksi myöskään tilastot eivät pysy paikallaan, Saukkonen totesi.

Saukkonen sanoi ajatuksia herättävästi:

– Joskus käytetään sellaista metaforaa, että ihmisellä on juuret. Oikeasti nykyihmisillä ei ole juuria. Heillä on ennemminkin siivet. Ihmiset eivät myöskään asu vain yhdessä paikassa, vaan yhä useampi ihminen asuu samanaikaisesti monessa paikassa. Monella tavalla monessa

paikassa. Esimerkiksi iso määrä virolaisia käy täällä koko ajan töissä, se on yhdenlaista ylirajaisuutta. Todella moni esimerkiksi Irakista tullut elää vapaa-aikansa kotona sikäläisessä media- maisemassa, se on toisenlaista ylirajaisuutta. Monilla Suomeen tulleilla filippiiniläisillä naisilla on perhe Filippiineillä, se on kolmannenlaista ylirajaisuutta.

Saukkonen kuvasi havainnollisesti, kuinka kieliä ja kulttuureja katoaa ja samalla muodostuu

Opetusneuvokset Sanna Voipio-Huovinen (vas.), Minna Harmanen ja Katri Kuukka onnittelivat yhdistystä.

myös uusia vähemmistöjä, jotka puolestaan moninaistuvat sisäisesti. Moninaisuus myös politisoituu. Väestö on entistä moninaisempaa, mutta yhä useammat kaipaavat yhtenäiskulttuuriin.

Ongelmattomista asioista ei pidä tehdä ongelmaa, Saukkonen painotti. Hän peräänkuulutti malttia tilanteessa, jossa suurin vaara voisi olla paniikkiin joutuminen. Lisäksi hän korosti kielen keskeistä asemaa ja sen opettamisen merkitystä: on pidettävä huolta erityisesti lasten ja nuorten riittävästä kielitaidosta.

Tulevaisuudennäkymiä vuosikokouksessa

Yhdistyksen vuosikokouksessa käytiin vilkasta keskustelua yhdistyksen tulevaisuudennäkymistä. Keskeisenä keskustelunaiheena oli Suomenopettajat ry:n mahdollinen yhdistyminen

Äidinkielen opettajain liittoon. Jenni Alisaari kertoi neuvottelujen olevan käynnissä. Niissä yhtenä merkittävänä tekijänä on jokaisen suomenopettajan aseman tärkeys, olipa koulutusaste mikä tahansa.

Vuosikokouksessa valittiin myös uusi hallitus. Hallituksen riveistä poistuivat pitkään yhdistystoiminnassa mukana olleet **Hanna Aho**, **Taru Eloranta** ja **Nuppu Tuononen**. Heille lämmin kiitos aktiivisesta yhdistystyöstä! Uusiksi jäseniksi hallitukseen valittiin **Ülla Häusler**, **Johannes Ruoho**, **Kati Suomela**, ja **Heidi Toivonen**. Hallituksen esittely löytyy sivuilta 24–31.

Juhlapuheiden ja sivistysvalssin tahdissa

Päivän päätteeksi oli vuorossa herkullinen illallinen, jonka aikana saatiin kuulla monta juhlapuhetta yhdistyksen vaiheisiin kiinteästi

Monipuolinen kulttuuripersona Tomi Pulkkinen laulatti juhlaväkeä.

liittyviltä merkkihenkilöiltä. Puhujina olivat yhdistyksen entinen puheenjohtaja **Katriina Rapatti**, Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen johtaja ja yhdistyksen kunniajäsen **Leena Nissilä**, opetusneuvokset **Katri Kuukka**, **Minna Harmanen** ja **Sanna Voipio-Huovinen**, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ:n erityisasiantuntija **Päivi Lyhykäinen**, Äidinkielen opettajain liiton toiminnanjohtaja **Sari Hyytiäinen** sekä yhdistyksen kunniajäsenet emeritusprofessori **Maisa Martin** ja emeritusprofessori **Jyrki Kalliokoski**. Osan juhlapuheista ja muisteloista voi lukea seuraavilta sivuilta.

Illan huippuhetkiin kuului yhteinen laulu, joka tehtiin laulupajatoiminnastaan tutun esiintyjän ja kirjailijan, **Tomi Pulkkinen**, johdolla. Osallistujien

Iloiset syntymäpäiväonnittelut 30-vuotiaalle yhdistykselle!

lempisanoista syntyi Pulkkinen taidokkaassa ohjauksessa Kuriton sivistysvalssi, joka kaikui komeasti Topelius-kabinetissa laulaessamme sitä yhdessä.

Tomi Pulkkinen rakensi
juhlaväen kanssa
yhteistä laulua.

Kuriton sivistysvalssi

Sivistys on aurinko.
Semminkin, kun Leena sanoi
niin, juuri niin.
No niin, no niin, no niin.

Lämpimämpi
mämmissä
kuriton Suomenopettajat on
No on, no on, no on.

Lempi
rakkaus
eiköhän, oo kelvollinen
alku tää
No on, no on, no on.

Sointuja ja
kiitos, virke
kiitos, piste
kiitos, sivistys
juuri niin.

Tomi Pulkkinen ja juhlaväki

"Hyvinhän meidän kävi" Muisteloita yhdistystaipaleelta

Suomenopettajat ry:n puheenjohtajia ja
kunniajäseniä vuosien varrelta

Puheenjohtajat

Anna Kurkela 1994–2000

Marjo Mela 2000–2007

Merja Eklund 2007–2008

Katriina Rapatti 2008–2014

Marja-Terttu Lounavaara 2014–2016

Jenni Alisaari 2016–

Tiedossa olevat kunniajäsenet aakkosjärjestyksessä

Eila Hämäläinen

Tuula Jäppinen

Jyrki Kalliokoski

Rauno Laine

Maisa Martin

Leena Nissilä

Kirsti Siitonen (†)

Marjut Vehkanen

Rakkaat juhluvieraat!

Kolme vuosikymmentä suomen kielen opettajien pedagogista ammattijärjestötoimintaa on mitä suurimmassa määrin juhlinnan arvoinen asia. Ihmisen elämänvaiheissa 30-vuotiaat kuuluvat aikuisuuden vaiheeseen, eivät siis vielä keski-ikäisiin. Aikuisuutta kuvataan psykologiselta kannalta vaiheeksi, jossa ihminen ”on löytänyt oman identiteettinsä ja itsenäistynyt vanhemmistaan. Hän kantaa vastuuta itsestään ja toista. Hän suunnittelee elämäänsä ja harkitsee tekemiään ratkaisuja.”

Itse toimin suomen opettajien, silloiselta nimeltään S2-opettajat ry:n, puheenjohtajana vuosina 2008–2014. Tuolloin 15 vuotta täyttänyt yhdistys eli nuoruusaikansa, välivaihetta lapsuuden ja nuoruuden välillä eli aikaa, johon sijoittuu kiihkeä mutta mutkikas oman identiteetin rakentaminen. Kuten monet läsnäolijoista omista kokemuksistaan työssä tai omassa arkiympäristössään tietävät, nuoruusvaiheessa ajatukset, mielipiteet ja tunne-elämä voivat olla kovassa myllerryksessä. Psykologian oppikirjat myös vahvistavat, että suhtautuminen muihin ihmisiin muuttuu.

Kun seuraan ja tapaan nykyisiä suomen opettajia, ajatus nuoruusvaiheesta aikuisuuteen siirtymisestä ei tunnu keinotekoiselta. Meille on kasvanut tähän maahan ammattitaitoinen, työhönsä antaumuksella, innostuksella ja luovuudella suhtautuva suomen opettajien ammattikunta, jonka jäsenistä voidaan olla ylpeitä. Heitä todellakin voidaan vastuullisuutensa, harkitsevuutensa ja kehittämishalunsa puolesta luonnehtia aikuisiksi. Vaikka usein tuntuu, että pyörimme jatkuvasti samojen kysymysten äärellä, on tämä muutos kuitenkin todellinen.

Entäs me S2-opettajien nuoruusvaihetta eläneet? Ilmenikö meidän toiminnastamme jollain tavoin nuoruuden kiihkeys ja seikkailumieli? Ehkä ensin syytä palautella mieliin, millainen sankarijoukko olimme. Tulin S2-opettajat-yhdistyksen – usein muistimme lisätä yhdistys-sanat järjestöstämme puhuttaessa – hallitukseen vuonna 2006 ilman mitään ansioita, sillä sinä vuonna hallitukseen valittiin kaikki vuosikokoukseen tulleet. Taisimme olla **Sanna Voipio-Huovisen** kanssa ainoat hallituksen ulkopuoliset vuosikokoukseen osallistuneet. Puheenjohtajana oli jo siinä vaiheessa legendaksi kohonnut **Marjo Mela**.

Me teinit saimme ryhtyä omaan työhömmehä rauhassa, sillä iso työ oli siihen mennessä jo tehty – suureksi osaksi yhdistyksen ensimmäisen puheenjohtajan **Anna Kurkelan** ja Marjon puheenjohtajakaudella: suomi toisena kielenä -opetuksen asema oli vakiinnutettu osaksi suomalaista koulujärjestelmää, mistä osoituksena oli muun muassa suomi toisena kielenä omana oppimääränään vuoden 2004 Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa, valtionosuussäädökset S2-opetuksen rahoittamiseksi säädökset suomi toisena kielenä -opettajan kelpoisuudesta perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa, suomi toisena kielenä -ylioppilaskoe, joka oli ollut ensimmäisen kerran vuonna 1996, yliopistoihin saatiin S2-vakansseja, S2-opetusta tutkittiin ja alalta valmistui väitöskirjoja. Ja alalla oli kaksi tukipylystä: olisiko S2-kehittämispäiviä voinut kuvitella ilman **Jyrki Kalliokosken** tai **Maisa Martinin** toivoa antaneita ja innostusta herättäneitä katsauksia S2-alan tutkimukseen.

Myös suomi toisena kielenä -yhdistyksen asema oli saatu vahvaksi: sen kannanottoja kysyttiin ja niitä kuunneltiin. Nämä saavutukset olivat pitkäjänteisen työn tulosta, jolle lähtölaukauksen oli lyönyt **Marjut Vehkasen** nuijankopautus Suomi toisena kielenä -opettajat ry:n perustavassa kokouksessa vuonna 1994. Valtionhallinnossa asioita vei utterasti eteenpäin opetusneuvos **Leena Nissilä**. Työtä, jota jatkoi **Katri Kuukka** ja nyt Sanna Voipio-Huovinen.

Kokemattomuudestamme huolimatta taruimme työhön innolla ja vakavissamme. Hallituksessa eri kouluasteilla suomea toisena kielenä opettavat opettajat pystyivät hahmottamaan alan moninaista todellisuutta, jakamaan kokemuksia ja rakentamaan suuntaviivoja yhteiselle toiminnalle. Hallituksessa kohtasivat perusopetuksen ja lukion, aikuislukioiden, ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen suomen opettajat. Mutta ilman **Kirsi Seppäsen** uutteraa ja monivuotista työtä yhdistyksen taloudenhoitajana ja **Reka Aarnoksen** työtä jäsensihteerinä ja S2-opelistan ylläpitäjänä – muistattekko

vielä sen, yhteisen viestintäkanavamme – toiminnasta ei olisi tullut mitään. Rekalla oli iso rooli myös yhdistyksen verkkosivujen perustamisessa. Yhdistyksen toimintaa alettiin myös markkinoida. Markkinointikampanjamme kärkenä oli kirjanmerkki, jota varten **Taru Lyly** laati linjakkaan logon.

2010-luvun vaihe ja alkua oli otollista aikaa Suomi toisena kielenä -opettajat ry:n kasvulle. Maahanmuuton kasvaessa S2-opetuksen tarve lisääntyi nopeasti ja siten myös S2-opettajien määrä sekä opettajien koulutautumisen ja yhteistoiminnan tarve. Vaikka oppimateriaaleja kehitettiin, uusien oppimateriaalien tarve oli kuitenkin huomattava. Myös opettajien tiedon tarve muun muassa tarkoituksenmukaisista opetusjärjestelyistä, oppimista edistävästä opetusmenetelmästä ja arvioinnista oli käsinkosketeltava. Suomi toisena kielenä opettajat -yhdistyksen toiminnan kehittämiseksi ja monipuolistamiseksi oli siis suuri sosiaalinen tilaus. Painetta helpotti se, että 2010-luvun alussa opettajat alkoivat organisoiua myös paikallisesti. Toivotimme ilolla tervetulleiksi Tampereen ja Turun paikallisosastot.

Entä nuoruuden seikkailumieli? Olimmeko seikkailunhaluisia aarteensijöitä vai asiallisia ammattilaisia? Tässä kohtaa tulee mieleeni toimittaja **Kaisa Aikion** toteamus Ylen saamenkielisten uutisten 10-vuotisjuhlalahetyksessä viime joulukuussa. Kerrottuaan omasta historiastaan Ylen saamenkielisten uutisten toimittajana hän lopuksi totesi lämpimän ilkkurisesti, että ”me olimme kurittomia”. Kryptiseksi jäänyt toteamus herätti monta kysymystä: Millä tavalla Ylen saamenkielisten uutisten toimittajat ovat olleet tai joutuneet olemaan kurittomia? Mitkä normit heidän on pitänyt kiertää? Miten se on vaikuttanut heidän työhönsä ja heihin ihmisinä? En voi kieltää, ettenkö olisi jotenkin mieltynyt tuohon iloisesti ilmoille heitettyyn toteamukseen erityisesti aikana, jota elämme ja jossa monenlaiset synkät virrat pääsevät helposti valtaan.

On varmasti totta, että vähemmistöjen ja yhteiskunnan marginaalissa elävien äänenä toimiminen todellakin vaatii jonkinlaista kurittomuutta. Ja ehkä pikemmin kurittomuus kuin seikkailunhalu kuvaa osaltaan vuosien takaista työtämme S2-opettajien johdossa. Saamenkielisten uutisten toimittajien tavoin S2-opettajat tekevät työtään monenlaisten toiseuksien risteyskohdassa. Perheiden kotoutumisen haasteet, vanhempien työllistymisen toivottomuus, opetuskielen osamattomuuden vaikutukset lasten ja nuorten

elämään ja hyvinvointiin, perheiden taloudelliset vaikeudet ja yhteiskunnan lisääntyvä segregoituminen heijastuivat silloin ja heijastuvat edelleen S2-opettajien työhön. 2000-alussa S2-opettaja saattoi kokea myös itse joutuvansa marginaaliin ja olevansa ainoa maahanmuuttotustaisten oppilaiden puolestapuhuja.

Tiukoissa rajoissa selviytymiseen tarvitaan kurittomuutta. Ei kurittomuutta, jolla rikotaan ja revitään, vaan kurittomuutta, jolla puolustetaan ihmisarvoa, ihmisoikeuksia ja yhdenvertaisuutta. Tällainen kurittomuus, jos sitä sillä nimellä halutaan kutsua, on rohkeutta ajatella asioita toisin ja rohkeutta edistää asioita, joilla oppilaille kulttuuritaustasta, kielitaustasta tai kielitaidon taitotasosta riippumatta rakennetaan opetusta, jolla he pystyvät saavuttamaan parhaan mahdollisen potentiaalinsa. Tällaista kurittomuutta tarvittiin muun muassa, kun uudistettiin perusopetuksen S2-opetuksen arviointia tai kun alettiin kehittää kielitietoista opetusta, joka Suomessa on kehittynyt S2-opetuksen piiristä.

Ehkä kurittomuus ilmeni konkreettisemmasakin muodossa, emmehän voineet olla laittamatta perustamamme lehden nimeksi Sutinaa. Kurittomasta ja kekseliästä lehden nimestä kiitokset vielä nytkin edesmenneelle ja rakkaalle hallituksen jäsenelle **Heikki Mieskolaiselle**. Kiitokset myös **Tuula Jäppiselle**, jonka suostumus lehden päätoimittajaksi ryhtymiseen teki lehden julkaisemisen mahdolliseksi.

Työurakseen S2-opetuksen valinneilla tuntuu olevan kaikkina aikoina kaksi tyypillistä ominaisuutta rautaisen ammattitaidon lisäksi: kyky ja halu ajatella ja kehittää opetusta oppilaan eduksi sekä tutkimussuuntautuneisuus. S2-opettajan työssä oman rajallisuutensa pystyy tunnistamaan nopeasti, mikä toimii pontimena jatkuvaan uuden oppimiseen ja opetuksen kehittämiseen. Tässä työssä Suomenopettajat ry pystyy olemaan merkittävänä tukena ja tiennäyttäjänä. Lämmin kiitos, että jatkatte tätä arvokasta työtä. Sydämelliset onnittelet 30 vuotta täyttävälle Suomenopettajat ry:lle.

Katriina Rapatti

Vuonna 2007 pääsin tuoreena suomen kielen opettajana ensimmäistä kertaa mukaan Opetushallituksen ja Suomi toisena kielenä -opettajat ry:n järjestämille kehittämispäiville ja tutustuin siinä yhteydessä tarkemmin myös yhdistyksen toimintaan. Alusta asti olen ollut vaikuttanut vahvasta yhteenkuuluvuuden tunteesta ja yhdessä tekemisen hengestä suomen opettajien keskuudessa. On upeaa, miten meidän on mahdollista oppia toisiltamme ja jakaa yhteisiä iloja ja haasteitakin.

Verkostoituminen on myös yksi yhdistystä hyvin kuvaavista teemoista. Verkostoitumista onkin tapahtunut ajan myötä suuntaan jos toiseenkin, ja olen kiitollinen kaikista vuosien aikana sattuneista kohtaamisista suomen opettajien kanssa. Yksi merkittävä kohtaaminen tapahtui **Katriina Rapatin** kanssa joskus 2010-luvun alkuvuosina. Myöhemmin Katriina ehdotti paikallisyhdistyksen perustamista Turkuun, ja tähän ehdotukseen tartuin innolla: Turun seudun paikallisyhdistys perustettiin vuonna 2013.

Vuonna 2013 minut valittiin myös vuoden suomi toisena kielenä -opettajaksi. Kunnia oli melkoinen! Olin otettu työlleni osoitetusta arvostuksesta ja kiitollinen siitä, miten merkityksellistä työtä olinkaankin saanut tehdä suomen kielen opettamisen parissa ja sen hyväksi. Pian tieni johti myös

Suomenopettajien hallitukseen, jossa sain mahdollisuuden olla kehittämässä alaamme eteenpäin entistäkin enemmän: Olemme kirjoittaneet kannanottoja ja lausuntoja, olleet yhteydessä kansanedustajiin ja opetus- ja kulttuuriministeriöön sekä tehneet tiivistä kehittämistyötä yhdessä OPH:n ja OAJ:n kanssa.

Puheenjohtajakauteni itselleni merkityksellisin asia on yhdistyksen nimen muuttaminen Suomenopettajat ry:ksi. Yhdistyksen nimestä haluttiin aiempaa inklusiivisempi ja neutraalimpi, ja lisäksi pidimme tärkeänä seurata kansainvälisiä muutoksia terminologiassa. Yhdistyksen uusi nimi vakiintui nopeasti käyttöön ja on mielestäni ollut osaltaan ohjaamassa suomen opettamisen ympärillä käytävää keskustelua moninaisuutta arvostavampaan suuntaan.

Tällä hetkellä yksi keskeisistä teemoista yhdistystyössä on neuvottelu siitä, olisiko hyödyllistä yhdistyä Äidinkielen opettajain liiton kanssa vai jatkaa erillään mutta tiiviissä yhteistyössä kuten tähänkin asti. Yhdistymisestä voisimme saada lisää arvovaltaa ja mahdollisuuksia alan kehittämisessä, mutta toisaalta on tärkeää, että suomen opettajien moninaiset koulutusasteet ja toimitilat ovat tasaveroisesti kuuluvissa. Keskustelut siis jatkuvat edelleen, ja katsotaan, mitä aika tuo tullessaan.

Jenni Alisaari, nykyinen puheenjohtaja

oudoin, silloinhan se olisi sekoittunut finskan oppiaineeseen.

Jonkin verran materiaalia oli aikuisille, mutta kouluikäisille lapsille ei oikein mitään sopivaa. Meidän alkumme ei ollut **Väinö Linnan** romaanin tapaan: ”Alussa olivat suo, kuokka ja Jussi”, meillä oli vain suo ja jussit. Jyväskylässä oli jo ollut täydennyskoulutusta opettajille, siitä kiitos professori **Maisa Martinille**. **Marjut Vehkasen** täydennyskoulutuskurssi oli juuri päättynyt, ensimmäinen pääkaupunkiseudulla.

Ryhdyimme ahkerasti töihin. Heti perustamislaisuudessa päätimme liittyä Äidinkielen opettajain liittoon. Se oli kieltenopettajille pettymys. Sain heti kutsun tapaamiseen mutta voin vain kertoa, että olemme jo päätöksemme tehneet.

Niinpä ensimmäinen vierailukohteeni oli ÄOL ja toiminnanjohtaja **Anne Helttunen** sekä **Tuula Uusi-Hallila**.

Opetushallitukseen olimme tiuhaan yhteydessä. Aluksi yhteyshenkilömmä oli opetusneuvos **Erik Geber**. Häntä tapailimme jo pitkin kesää. Saimme tilaisuuden tavata Opetushallituksen lakimiehen **Matti Lahtisen** ja silloisen kouluosaston johtajan, myöhemmin opetusministeriön pääjohtajan **Jukka Sarjalan**. Tukenani olivat **Anne Helttunen** ja **Tuula Uusi-Hallila**. Meille luvattu 20 minuutin aika venyi kahdeksi tunniksi, jona aikana Tuula ”väänsi rautalangasta” eron toisen kielen ja vieraan kielen välillä.

Erityisen hyvin muistan positiivisena opetusministeri **Olli-Pekka Heinosen** tapaamisen. Yhdessä Marjut Vehkasen kanssa saimme hyvän rupeaman keskusteluaiakaa. Ministeri kyseli paljon ja osoitti siten aitoa myötämielistä kiinnostusta.

Toisenlainen mielikuva jäi eduskunnan sivistysvaliokunnasta. Pääsimme viimeisenä vuoroon yhdessä uskonnon ryhmän kanssa. Oli vaara, ettemme pääsisi ääneen ollenkaan. Lupasimme olla lyhytsanaisia, ja meillä oli napakka A-nelonen ojennettavaksi. Lähinnä meitä istui nuori mies, joka heilutteli polvea toisen päällä ja hoki toistamiseen, ettei sillä kuulemisella ole mitään merkitystä.

Pidimme yhteyttä naapureihin. Kutsuimme koulutuspäiviimme esiintyjä Ruotsista ja Virossa. Vastavuoroisesti kävimme heidän tilaisuuksissaan. Tärkeintä toiminnassamme oli koulutuspäivien järjestäminen. Niitä olikin lähes joka kuukausi, ja ne olivat suosittuja ja tarpeellisia. Kun ei ollut oppiainetta, ei pätevöittävää- eikä paljon muutaakaan – koulutusta eikä oppimateriaaleja, kokoontumisillamme yritimme täyttää noita

Kun yhdistyksemme perustettiin, olin opettanut suomea muunkielisille jo yli 20 vuotta Suomessa ja Kanadassa. Kollegoita oli pitkään tosi harvassa, lähinnä heitä tapasi kerran vuodessa ulkomaanlehtorien opintopäivillä. Tilanne alkoi muuttua 1980- ja 1990-luvun taitteessa. Ensimmäinen Suomessa muunkielisiä opettavien tapaaminen oli Jyväskylässä ja pian järjestettiin

aukkoja. Me esimerkiksi veimme itse valmistamamme harjoitustehtäviä ja kopioimme niitä toisillemme.

Hassuja sattumuksiakin oli. Yritin aina kuunnella muiden toiveita ja vinkkejä. Niinpä esiintyjiksi tuli kutsuttua minulle täysin tuntemattomia ihmisiä. Virossa tuli kaksi naista, jotka ihmettelivät, miksi olimme varanneet heille eri hytit laivamatkalle. Emme paljastaneet, ettemme tienneet, olivatko he samaa sukupuolta.

Ensimmäisen avustuksen saimme Nokialta. Sen turvin järjestimme koko kevätkauden koulutuksen, kun saimme aina kerjättyä tilat ilmaiseksi. Usein saimme tilan Helsingin Aikuisopistolta, jossa muistaakseni sihteerimme **Anja Keipi** silloin opetti. Rehtori **Kalliota** muistamme kiitollisina.

Kulttuurirahastolta saimme parikin kertaa avustusta. Jäsenmaksun pidimme pienenä, ettei kukaan sen takia jäisi pois kokoontumisista. Äidinkielenopettajien talvipäiviin ja Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen foorumiin osallistuimme. Muutenkin olimme aina valmiina osallistumaan, jos saimme kutsun tai tilaisuus oli sellainen, että sinne voi mennä.

Meidän piti saada näkyvyyttä ja tulla tunnetuksi. Hyvinhän meidän kävi. On oppiaine, jolla on mukavampi nimikin vuodesta 2019. Koulutusta saa, on määritelty, kuka on kelpoinen S2-opettaja, on ylioppilastutkinto, ja **Jyrki Kalliokoskesta** tuli oppiaineen professori 1999, ennen kuin jätin puheenjohtajan tehtävän **Marjo Melalle**.

30-vuotisjuhla oli mukava, vaikutatte pontevilta ja osaavilta opettajilta. Toivon menestystä yli tuhatjäseniselle yhdistykselle!

Anna Kurkela, yhdistyksen ensimmäinen puheenjohtaja

puolitoista vuotta kestänyt opettajien täydennyskoulutusohjelma. Samoihin aikoihin laadittiin oppimateriaaleja ja suomen kielen tasokoe, joka pian sulautui osaksi Yleisiä kielitutkintoja. Suomen akatemian tutkimushanke toi myös yhteen alan ihmisiä eri puolilta Suomea vuosina 1991–1994. Näin saatiin käyntiin monenlaista toimintaa ja samalla tutustuttiin. Kävi selväksi, että tarvitsemme yhdistyksen, niin monenlaisia kysymyksiä ja yhteisiä kehittämistarpeita nousi esiin.

Vaikka olen aina pitänyt suomenopettajien

yhdistystä erittäin tärkeänä ja ollut sen jäsen alusta saakka, kovin aktiivisesti en toiminnassa ollut mukana, sillä kokoontumiset olivat enimmäkseen Helsingissä. Vuosittaisilla opintopäivillä kävin toki usein. Selkein muistoni yhdistyksen toiminnasta on käynti opetusministeriössä yhdessä silloisen puheenjohtajan **Anna Kurkelan** ja kollegani **Jyrki Kalliokosken** kanssa. Yritimme saada aikaan kelpoisuusvaatimuksia suomi toisena kielestä opettajille, mutta puhuimme kuuroille korville, asia ei tuntunut kiinnostavan ollenkaan.

Ongelma oli ja on osin vieläkin todellinen: Vaikka kouluissa voidaan vaatia äidinkielen ja kirjallisuuden opettajan kelpoisuutta, se ei ole järkevää aikuisopetuksessa, jossa muut sivuaineet kuin kirjallisuus saattavat olla huomattavasti hyödyllisempiä. Ja jos ei ole kelpoisuusvaatimuksia, on vaikea vaatia pätevän opettajan

palkkaakaan. Tähän liittyy toinenkin edelleen polttava ongelma: opetuksen katkonaisuus. Niin kauan kun valtaosa aikuisopetuksesta ei ole osa normaalia koulutusjärjestelmää, siitä tulee väistämättä kirjavaa ja satunnaista.

Minulle tärkein yhdistyksen toimintamuoto on Suomenopettajat-lehti. Sen luen edelleen kannesta kanteen. Sen kautta tulevat tietoon monet uudet tutkimukset ja kuulenpa myös usein, mihin joku entinen oppilaani on sijoittunut, kun opettajat kertovat työstään. Minusta lehti on erinomaisen korkeatasoinen, sekä sisällöllisesti että visuaalisesti. Suuri kiitos kuuluu toimittajille!

Paljon onnea ja pitkä ikää tärkeälle yhdistykselle!

Maisa Martin, emeritaprofessori

kokeen muuttamisesta kaksipäiväiseksi äidinkielen kokeen tapaan.

Välillä asioiden edistäminen vaatii myös sitä kurittomuutta, josta **Katriina Rapatti** puheeseensa juuri kertoi. Itsekin olen ollut mukana tilanteissa esimerkiksi eduskunnan sivistysvaliokunnassa, jossa on otettu rohkeasti esille asioita, joita ei ole välttämättä ollut mukana kirjallisissa lausunnoissa. Yksi tällainen tulevaisuudessakin edelleen sinnikäs työ vaativa asia on aikuisten kotoutumiskoulutuksen saaminen osaksi koulutusjärjestelmää.

Eduskunnassa käytiin Kalevalan päivänä kiinnostava ajankohtaiskeskustelu suomen kielen asemasta. On erittäin arvostettavaa, että päättäjät seuraavat kansalliskielten tilannetta aktiivisesti ja ottavat asiaan kantaa. Kansanedustajat kiinnostivat suomalaisen kulttuurin juhlapäivänä aiheellisesti huomiota siihen, että vaikka suomen kielen hyväksi on tehty paljon töitä, se ei vielä riitä. Erityisesti puhuttiin englannin kielen lisääntyneestä käytöstä esimerkiksi tieteessä ja elinkeinoelämässä.

Kansalliskielten elinvoimaisuuden takaa osaltaan se, että ne säilyvät koulutuksen, median, yhteiskunnallisten palveluiden ja hallinnon kielinä. Suomessa kansalliskielten lainsäädöllinen

asema on vahva. Eduskunnan keskustelussa nousi kuitenkin esille huoli siitä, että kansalliskielillä ei ole aina helppoa saada palveluita vaikkapa ravintoloissa. Keskustelussa ehdotettiin jopa kielilakien tiukennusta siltä osin. Otin keskusteluun kantaa tuoreeltaan ja korostin, että asia voidaan kyllä ratkaista ilman kielilakien tiukentamista. Palvelualoilla olisi mahdollista sopia, että asiakaspalvelua on saatavilla kansalliskielillä jokaisen työvuoron aikana, jos rinnakkaiskieliset käytännöt saadaan täysimääräisesti käyttöön.

Asiakaspalvelutilanteet on hyvä nähdä myös mahdollisuutena kielitaidon harjoitteluun puolin ja toisin. Näissä tilanteissa onkin tärkeää rohkaista kieltä oppivia. Monimutkaisiin asioihin ei ole olemassa yksinkertaisia ratkaisuja.

Kansalliskieliin kotoutumisen kannalta on keskeistä, että jokainen voi saada sellaisen kielitaidon, jolla hän tulee ymmärretyksi itselle merkityksellisissä kielenkäyttötilanteissa. Se puolestaan vaatii sitä, että kielitaidon hankkimiseen on riittävästi mahdollisuuksia ja että kielikoulutusta resursoidaan. Kielitaidon avulla myös osallisuus yhteiskunnassa vahvistuu.

Kotimaisten kielten keskus kiittää Suomenopettajat ry:tä merkittävästä työstä kansalliskieliin kotoutumisen hyväksi sekä kielten aseman edistämisestä yhteiskunnassa. Sydämelliset onnitukset 30-vuotiaalle Suomenopettajat ry:lle!

Leena Nissilä, Kotimaisten kielten keskus

Hyvät Suomenopettajat!

Minun on nyt lunastettava lupaukseni, jonka annoin kymmenen vuotta sitten silloiselle puheenjohtajalle **Marja-Terttu Lounavaaralle**. Hän pyysi tuolloin minua pitämään juhlapuheen yhdistyksen 20-vuotisjuhlissa. Koska jouduin kyseisenä päivänä onnettomuuteen, en päässyt lainkaan paikalle.

Haluan ensiksikin meidän kaikkien kunniajäsenten puolesta todeta, että Suomenopettajat ry:n kunniajäsenyys on sellainen, jota jokainen meistä arvostaa todella paljon. Nykyisen työpaikkani eli Kotimaisten kielten keskuksen näkökulmasta kansalliskieliin kotoutumisen kannalta yhdistyksen työ suomen kielen opetuksen eteen toisena ja vieraana kielestä on ollut aivan urauurtavaa.

Se on vaatinut paljon myös sinnikkyyttä ja periksiantamattomuutta. Monien asioiden toteutuminen vaatii nimittäin usein paljon aikaa ja työtä. Voisin antaa tästä tuoreen esimerkin. Suomi toisena kielestä -ylioppilaskoe on 28 vuotta vanha. Silti sitä käsiteltiin vasta nyt ensimmäistä kertaa Abitreenien suorassa studiolähetyksessä. Samoin parhaillaan on lausuntokierroksella ehdotus

Vanhan CV:ni mukaan olin hallituksen jäsen vuodesta 2003 vuoteen 2010. Suurimman osan tästä ajasta olin äitiyslomilla, kun lapset syntyivät kaikki neljä vuosina 2004–2010. Ilmeisesti osallistuin kokouksiin, kun niistä jäi kuitenkin kaikenlaisia muistoja. Löysin tietokoneen muistinuumenista s2ope-listan tilauslomakkeen, joka on päivätty 6.8.2003. Lista tosiaan perustettiin silloisen Kaapelisolmu-
osuuskunnan kautta, jota operoi **Mikael Böök**. Hän näyttää olevan LinkedInin mukaan jo eläkkeellä. Toimin listan ylläpitäjänä koko

TILAUS

Postituslistan nimi s2ope-lista@kaapeli.fi

Laskutusosoite Suomi toisena kielestä -opettajat ry
Sirpa Rönkä
Toukokuu 2017

Ylläpitäjä Réka Aarnos

Kuvaus
s2ope-lista on maahanmuuttajille ja ulkomaalaisille suomen opettajien sähköpostilista. Listan tarkoituksena on helpottaa yhteydenpitoa muiden samanlaista työtä tekevien kanssa, tiedottaa julkaisuista ja tapahtumista sekä keskustella työhön liittyvistä asioista. Listaa ylläpitää Suomi toisena kielestä -opettajat ry. Yhdistyksen tarkoituksena on tukea suomi toisena kielestä -opettajia ja edistää toisen kielen opetuksen mahdollisuuksia. Yhdistys on puuttunut opettajien palkkauksessa ja sienen opettamisen järjestelyissä ilmenneisiin epäkohtiin ja pitänyt yllä yhteyksiä alan yhdistyksiin ja liittoihin sekä Suomessa että ulkomailla.

sen olemassaolon ajan, noin 13 vuotta ja jäseniä listassa oli lähes 1700. Lista lakkautettiin 2017 marraskuussa, Suomenopettajat FB-sivuilta löytyy vielä **Jennin** postaus.

Lista oli oman aikansa tuote ja palveli hyvin sen ajan standardien mukaan. Roskapostituksen aikakaudella se ei enää ollut turvallinen tapa viestiä, ja sosiaalinen media onkin ollut oiva tapa korvata vanha lista.

On ollut ilo palvella alaa ja tiedottaa listan kautta tärkeistä tapahtumista, uusista materiaaleista ja koulutuksista.

Réka Aarnos

Muistelen ilolla

Suomenopettajien hallituksen kokouksia ja koulutuspäiviä. **Katriina Rapatin** puheenjohtaja-aikana kokoustimme useimmiten Ressun lukion tiloissa perjantaisin illansuussa. Välillä kokoontuimme toistemme kodeissa, mikä kasvatti ystävyysverkostoja entisestään.

Yhteisen kehittämisen siivittämänä työviikko unohtui, keskustelimme innokkaasti ja löysimme toimivia ratkaisuja nopeasti kasvavan yhdistyksen toimintaan. Itse kukin otti hoitaakseen omien vahvuksiensa mukaisia tehtäviä, ja ensimmäiset paikallisyhdistykset perustettiin tänä aikana.

Lauantaipäivät Tieteiden talolla täyttyivät aktiivisten jäsenten verkostoitumisesta, tutkijoiden ja opettajankouluttajien esityksistä, opettajien ideoista ja paljosta naurusta työn haasteista huolimatta.

Sanna Voipio-Huovinen, opetusneuvos

Yle Uutiset selkosuomeksi onnittelee Suomenopettajat ry:tä yhdistyksen juhluvuonna! Olette jo 30 vuotta tehneet tärkeää työtä, jota ilman Suomi olisi tänään varsin toisenlainen.

Olemme suunnilleen samankäisiä ja kulkeneet rinnan muutosten keskellä. Vielä 30 vuotta sitten Suomessa puhuttiin paljon siirtolaisista, jotka olivat lähteneet täältä maailmalle. Heille mekin selkouutisia teimme, koska suomen yleiskieli oli heille jo usein liian haastavaa.

Yhteiskunta kuitenkin muuttui nopeasti, kun vuosituhanen vaihde lähestyi. Yhtäkkiä mekin huomasimme, että suurin osa yleisöstämme oli Suomeen saapuneita maahanmuuttajia. Millaista kieltä he tarvitsevat? Mitä on selkokieli suomea toisena kielenä puhuvien kannalta?

Tällaisia kysymyksiä pyörittelimme ja päädyimme (onneksi!) ottamaan yhteyttä suomenopettajiin. Ensimmäisenä luoksemme asteli **Hanna Tani** mukanaan tuhti nivaska tietoa siitä, mitä B1-taitotaso suomen kielessä tarkoittaa. Siitä alkoi yhteistyömme suomenopettajien kanssa.

Olemme vuosien mittaan saaneet tehdä yhteistyötä monien opettajien kanssa. He ovat kaikki olleet työlleen omistautuneita taitavia pedagogeja.

He ovat kertoneet meille, miten kirjoitamme ja puhumme niin, että uutisemme ovat ymmärrettäviä heidän opiskelijoilleen.

Opettajat ovat myös vierailleet opiskelijoidensa kanssa luonamme, ja me olemme saaneet vierailta oppilaitoksissa. Monet palauteryhmät on voitu toteuttaa opettajien avulla. Teidän kauttanne meillä on ollut kontakti yleisöömme, mikä on selkouutisten toimittajan työssä äärimmäisen tärkeää.

Yle aloitti uutisoinnin selkokielellä niin radiossa kuin televisiossakin yhtenä ensimmäisistä sähköisen median yhtiöistä maailmassa. Muista maista onkin kyselyt kokemuksistamme. Mitkä ovat kohderyhmämme, ja miten saamme niiden tarpeista tietoa?

Olemme aina kertoneet, että kohdeyleisö pitää tuntea ja sitä pitää tavata. Siksi olemme aina suositelleet yhteistyötä niiden opettajien kanssa, jotka opettavat maahanmuuttajille uuden asuinmaan kieltä. Opettajien neuvot ovat kullan arvoisia.

Nyt meidän on aika kiittää suomenopettajia yhteistyöstä, joka toivottavasti jatkuu tulevaisuuden vuosikymmeninä.

Pertti Seppä, toimittaja, Yle Uutiset selkosuomeksi